

Nr 467

Av herr **Hedlund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Studiebidrag och stipendier.*

Samhällets direkta ekonomiska stöd för att underlätta studier och utbildning synes numera inte ifrågasättas av någon. Skall tanken på ett demokratiserat skolväsende kunna fullföljas fordras bl. a. åtgärder av detta slag. Samtidigt som samhällets givna uppgift på detta område betonas kan dock ifrågasättas om insatserna göres på ett sådant sätt, att de bäst gagnar det syfte man vill uppnå.

För utbildning efter den obligatoriska skolan — bortsett från studier vid universitet — finns i huvudsak tre direkta stödformer, nämligen de allmänna studiebidragen, behovsprövade stipendier samt icke inkomstprövade särskilda studiebidrag, som avser att utjämna avståndskostnader o. dyl. Skall de nämnda stödformerna grupperas i angelägenhetsordning, måste otvivelaktigt de båda sistnämnda sättas före den förstnämnda. De behovsprövade stipendierna och studiebidragen med syfte att utjämna avståndskostnader utjämnar nämligen de direkta olikheter i ekonomiska förutsättningar, som finns mellan olika elever. Det allmänna studiebidraget ger en generell lyftning åt alla elever i vissa åldrar, 16—18 år, och medför sålunda ingen utjämning.

Vi motsätter oss inte en dylik generell lyftning i princip men ifrågasätter om man med nuvarande tillvägagångssätt funnit den lämpligaste lösningen. Därtill måste i nuvarande läge visas stor återhållsamhet i statens utgifter.

Grupperingen i elever 18 år och därunder samt elever över 18 år framstår många gånger som omotiverad. Behovsprövningen av stipendierna är relativt hård. I en enbarnsfamilj inträder en reducering av stipendiet redan vid en beskattningsbar inkomst på omkring 2 000 kronor, i en tvåbarnsfamilj vid en beskattningsbar inkomst på ca 2 300 kronor och i en trebarnsfamilj vid ca 2 800 kronor. Inkomstprövningsgrunden måste sägas missgynna flerbarnsfamiljerna. Detsamma gäller förmögenhetsprövningsgrunden, som är konstruerad på ett liknande sätt. Vid en medelstildelning på den nivå, som varit gällande under de senare åren kan det därför ifrågasättas, om inte studiestödets syfte bättre skulle uppnås genom en förbättring av de behovsprövade stipendierna. I så fall torde såväl stipendiebeloppen bära ökas som behovsprövningen göras mindre restriktiv.

I nuvarande statsfinansiella läge finner vi det nödvändigt att vidtaga en omdisposition i sådan riktning och därjämte vidtaga en viss besparing. Vi

föreslår sålunda att för budgetåret 1960/61 posten Särskilda studiebidrag och stipendier vid läroverken, folkhögskolorna och yrkesskolorna höjes från av departementschefen föreslagna 54 200 000 till 64 200 000 och att allmänna studiebidrag ej skall utgå under budgetåret. Den ökade medelstilldelningen på förstnämnda anslagspost bör i första hand användas att höja stipendiebeloppen för yngre elever, vilka nu erhåller allmänt studiebidrag, till den nivå som nu gäller för äldre elever. Då otvivelaktigt elever under 18 år är mera beroende av föräldrainsikten än äldre elever, bör därutöver tillgängliga medel användas att öka stipendiebeloppen för yngre elever i de högsta behovsklasserna.

Av vårt förslag följer, att anslaget till studiebidrag och stipendier bör uppföras med 72 070 000 kronor mot av Kungl. Maj:t föreslagna 82 070 000 kronor.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen vid sin behandling av åttonde huvudtiteln, punkt 203, måtte

A. besluta

1) att till studiebidrag och stipendier för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 72 070 000 kronor i enlighet med vad i motionen anförts;

2) att allmänt studiebidrag ej må utgå under budgetåret 1960/61; samt

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning av studiebidrags- och stipendiegivningen till elever vid läroverk, folkhögskolor, yrkesskolor, försöksskolor och fackskolor i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 27 januari 1960

Gunnar Hedlund

Nils G. Hansson

Anders Pettersson

i Skegrie

i Dahl

Per Svensson

S. G. W. Wahlund

J. W. Pettersson

i Stenkyrka

i Norregård